

tilvandringen til området ebber ud efter 1900, forenkles vandringmønstret tilsvarende. Det er iflg. Rolén ikke folks erfaringsverden, som skrumper ind, men deres faktiske muligheder for at finde passende beskæftigelse. Efter 1910 går i øvrigt en stor del af bortvandringen til Stockholm, Mälardalen og Bergslagsområdet, hvor den fremvoksende industri bød på gode beskæftigelsesmuligheder. De strukturelle ændringer i Revsunds land- og skovbrug efter 1940 satte yderligere skub i bortvandringen, og det er først med 1970'ernes arbejdsmarkeds-politik med dens betoning af egnudviklende tiltag, som i nogen grad har formået at hæmme denne udvikling.

Rolén karakteriserer sit arbejde (s. 24) som et problemorienteret mikrostudie, hvis resultater ikke mindst skulle være til gavn og glæde for den lokale befolkning. Deres selvforståelse skulle herigennem få en historisk dimension. Der er da heller ingen tvivl om, at han gennem sin solide og velunderbyggede skildring af Revsund-områdets udvikling 1820–1977 har fået kortlagt såvel de bestemmende kræfter i processen som den lokale befolknings instinktive reaktion herpå. Det er straks vanskeligere at se, hvorledes udviklingen i det omgivende samfund afspejler sig i det lokalhistoriske udviklingsmønster. Var beboerne i området små og viljeløse brikker i et større puslespil, eller havde de muligheder for at ændre udviklingen? Det er meget fortjenstfuldt, at en dygtig forsker som Mats Rolén sætter sig som mål at kortlægge en økonomisk og social virkelighed så tæt, som her er sket. Men det kan føles en anelse utilfredsstillende, når Revsund-folkene så at sige reduceres til at være historiske statister, som lader sig dirigere hid og did på savværkskapitalens mindste vink.

Erik Helmer Pedersen

NYESTE TID

E. H. Carr: Den russiske revolusjon fra Lenin til Stalin. Sovjet-Rusland 1917–1929. Oversettelse og introduksjon ved JENS PETTER NIELSEN. Universitetsforlaget Oslo-Bergen-Tromsø, 1980. 213 sider.

Denne oversættelse til norsk af den britiske historikers *The Russian Revolution from Lenin to Stalin 1917–1929* (MacMillan, London 1979) er et koncentrat af den nyligt afdøde Carrs livsværk: de 14 bind i *A History of Soviet Russia* indeholdende flere tusinde sider om den sovjetiske udvikling fra bolsjevikkernes magtovertagelse og frem til Stalins 'revolution fra oven'. Ingen, der vil beskæftige sig seriøst med Sovjetunionens historie i denne periode kan komme uden om Carrs bøger, hvad man så i øvrigt måtte mene om deres styrke og svagheder. Det foreliggende koncentrat er i hele sit indhold og sin form på det nøjeste en afspejling af 14 binds-værket.

Som det fremgår af titlen, er 'revolution' for Carr ikke så meget den dramatiske magtovertagelse i oktober/november 1917, men hele den 12 års periode hvor det revolutionære regime konsoliderede sig og – efter Carrs opfattelse – lagde de oprindelige revolutionære utopier på hylden. Carrs interesse ligger ikke i det dramatiske, det voldeligt omstyrte, det nedbrydende, men derimod i det konsoliderende, opbyggende og konstruktive. Tyngdepunktet ligger i en beskrivelse af myndighedernes beslutninger og reaktioner på de problemer, det nye regime blev stillet overfor, både indadtil og udadtil. Det er de nye politiske institutioners historie, udenrigsrelationernes udvikling og opbygningen af planøkonomien der er i centrum.

Det er et karakteristisk træk hos Carr, at han næsten udelukkende bygger på officielle sovjetiske kilder, og næsten ikke inddrager den øvrige forsknings resultater. Hans fortrolig-

hed med det sovjetiske materiale er imponerende, og fremstillingen baseret på dette materiale er grundig og samtidig sprogligt klar. Men det virker ejendommeligt – og til tider irriterende – at han overhovedet ikke selv forsøger at sætte sine egne forskningsresultater og fortolkninger i forbindelse med andres. Et andet slående træk ved Carrs måde at skrive historie på, er mangelen på eksplicitte overvejelser om kilder, metoder og teori. Dette betyder naturligvis ikke, at Carr ikke har gjort sig den slags overvejelser, men han delagtiggør altså ikke læserne direkte heri.

Det er ofte blevet fremhævet om 14 binds-værket, at det er præget af et deterministisk historiesyn. Et sådant syn gennemsyner også den foreliggende bog: Det, der skete, skete, fordi det måtte ske. Det gamle samfund og regime var dømt til undergang og måtte gå under. Udviklingen siden 1917 har i en vis forstand været uundgåelig og nødvendig. At den også efter Carrs opfattelse har været ønskelig, skinner ligeledes klart igennem. Selv om den stalinistiske periode ligger uden for bogens kronologiske rammer, tager Carr alligevel stilling til dette fænomen. Han er kritisk over for Stalins hele måde at »opbygge socialismen« på, men mener alligevel at der blev opnået store socialistiske landvindinger. De mange udskjelser og pletter på socialismen skyldtes i det store og hele det forhold, at Rusland var et underudviklet land i 1917.

Det er ikke her stedet at komme ind på de spørgsmål, som Carr behandler utilfredsstillende på grund af manglende kendskab til den nyere forsknings resultater. Men der skal kort gøres opmærksom på, at hans billede af det førrevolutionære Rusland er stærkt fortegnet, og at ligeledes hans redegørelse for den umiddelbare baggrund for tvangskollektiviseringen er mangelfuld. En anden kritik, der kan rettes mod Carr, er, at det ofte er umuligt at skelne mellem hans indirekte referat af sovjetiske talsmænds forestillinger og hans egne overvejelser. Dette forhold hænger måske sammen med, at han i så høj grad identificerer sig med det nye styres mål, omend ikke altid med dets midler. Lenin er den uplettede helt, og man vil lede forgæves efter en diskussion om Lenins bidrag til det af Stalin virkeliggjorte despoti. Det er således karakteristisk, at kapiteloverskriften »Diktaturet tar form« ikke drejer sig om årene umiddelbart efter magtovertagelsen, men om begyndelsen til Stalins epoke.

Jens Petter Niensens oversættelse er fortrinlig, ligesom han har skrevet en kort, men god introduktion til Carr som historiker.

Bent Jensen

RICHARD K. DEBO: *Revolution and Survival: The Foreign Policy of Soviet Russia, 1912–18.* Liverpool University Press, 1979. 462 s. £ 15.00.

Debo er kanadisk historiker og har gennem årene offentliggjort adskillige artikler om sider af tidlig bolsjevikisk udenrigspolitik. Dette er hans første bog om det revolutionære regimes udenrigspolitik i dens helhed i det første år efter magtovertagelsen. (Der er naturligvis ikke tale om den første bog i det hele taget om dette emne, sådan som det påstås på bogens første blad).

Debo behandler først og fremmest Lenins rolle og er tydeligt imponeret af den bolsjevikiske førers politiske geni. Der er dog ikke tale om den næsegruse beundring, man møder i sovjetiske værker. Debo afdækker minutøst de mange små og store sving i Lenins udenrigspolitiske opfattelse og vurderinger, mens sovjetiske historikere skal forsøge at gøre det umulige: at fremstille Lenins politik også på dette felt som fast og uforanderlig.

Der er kun ét problem, Debo har svært ved at forstå, nemlig Lenins faste tro på, at verdensrevolutionen stod for døren, en tro han fastholdt længe efter, at alle tegn i sol og måne havde dementeret denne opfattelse. Her skal man imidlertid erindre sig, at